

Dr. Furkan irkin

Asistan Öğretim Üyesi, Hukuk Felsefesi (Legal Theory)
Hukuk Fakóltesi, Essex Üniversitesi (University of Essex)

ARİSTOTELES VE CARL SCHMITT'İN KURAMLARINDA SİYASAL ANAYASA

Bu alışma Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
(TÜBİTAK) tarafından desteklenmiştir.

onikilevha
|||||

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	IX
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM ANTİK YUNAN'DA VE ARİSTOTELES FELSEFESİNDE ANAYASA VE SİYASAL KAVRAMLARININ KÖKENLERİ

A. Aristoteles Öncesi Antik Yunan'da Anayasa ve Siyasal Alan.....	7
1. Anayasa Metni Mevcut Olmayan Antik Yunan'da Anayasal Düzen.7	
a. Anayasanın (Constitution) Kelime Kökeni: Politeia.....	8
b. Anayasal Düzenin Sadece Siyasal İçeriğe Sahip Olması:....	
Polis ve Demokrasi.....	10
(1) Polis: Siyasal Topluluk.....	10
(2) Hukuk Devleti-Polis Devleti, Hukuksal Anayasa- Siyasal Anayasa İlişkileri	15
c. Anayasanın Hukuksal İçeriğinin Yokluğu: “Birey” ve “Özgürlük” Kavramları.....	17
2. Otolimitasyon Olarak Anayasacılık.....	18
a. Anayasacılık Perspektifinden Homeros’un Odysseia Destanı.21	
(1) Odysseus ve Seirenler Metaforu.....	21
(2) Anayasa Metninin ve Anayasanın Hukuksal ve Siyasal Yorumu Açısından Seiren Efsanesi	23
b. Otolimitasyon Perspektifinden Antik Yunan'da Anayasacılık..24	
c. Otolimitasyonun Amacı: Anayasayı Korumak	25

3. Atinalı Solon'da Anayasa Düşüncesi.....	26
a. Orta Yol: “Hiçbir Şeyde Aşırı Olma”	27
(1) Zengin Azınlık ve Yoksul Halk Arasında Uzlaşma	27
(2) Anayasanın Amacı: Oligarşiyi ve Demokrasiyi Sınırlandırma.....	29
b. İdeal Anayasa Yoktur: “En İyi Anayasa Değil En Uygun Anayasa”	30
c. Tarafsızlık Karşılığı Yasa: “Siyasal Olmayan Yurttaş da Olamaz”	31
(1) Direnme Görevi Olarak Siyasal Olmak	32
(2) Dış Güçlere Karşı Siyasal Olmak	33
(3) Militan Demokrasi Düşüncesinin İlk Nüvesi	34
4. Atinalı Kleisthenes'te Anayasa Düşüncesi	35
a. Polisi Kurmak: Siyasal Topluluğun Ortaya Çıkışı	35
(1) Ön Koşul Olarak Uygarlık: Yerleşik Toplum.....	37
(2) Baba Adından Demeye: Seçkinlerden Demosa	39
(3) Demokrasi: Demos + Kratos	41
b. Anayasanın Siyasal Savunması: Ostrasizm.....	43
(1) Militan Demokrasi: Demokrasinin Öz Savunması.....	45
i. Tiranlık: Demokrasiden Kaynaklanan Demokrasi Düşmanlığı.....	46
ii. Siyasal Anayasa: Öteki Düşüncelere Karşı Siyasal Dışlama.....	48
iii. Demokrasi Düşmanlarına Demokratik Siyasal Alanı Kapatmak	49
(2) Otolimitasyon: Demokrasinin Kendini Sınırlandırması	50
(3) Siyasal Emniyet Supabı Olarak Ostrasizm	51
B. Aristoteles Felsefesinde “Anayasa”, “Siyasal” ve “Dost-Düşman” Kavramları	52
1. Aristoteles Fiziki (Doğa Felsefesi): Ereksellik (Teleolojik Yaklaşım).....	56
2. Aristoteles'in Ahlak Felsefesinin Siyaset Felsefesine Etkisi	58
a. Erdem: Ölçülü Olmak.....	60

b. Erdemin Siyaset Felsefesindeki Karşılığı.....	61
3. İnsanın Doğası ve Nihai Amacı: Polis	62
a. Siyasal Olan Önce Gelir.....	64
(1) Bütünün Parçaya, Polisin İnsana Önceliği.....	64
(2) “Birey”in Yokluğu	66
b. Polisin Harcı: Siyasal Dostluk.....	68
(1) Basit Dostluk-Siyasal Dostluk İlişkisi.....	70
(2) “Başka Bir Benlik” Olarak Siyasal Dostluk.....	71
c. Polisin Siyasal Varlığı Hem Dostluk Hem Düşmanlık Gerektirir	73
(1) Yabancılar Karşı Düşmanlık: Cesaret.....	74
(2) Yurttaşlara Karşı Dostluk: Akıl.....	75
d. Siyasal Olan, Polisle ve Ortak Faydayla İlgilidir.....	75
(1) İnsan: Siyasal Hayvan (Zoon Politikon)	75
i. Güvenlik Kaygısıyla Ötekilere, Düşmanlara Karşı Birlik.....	79
ii. İnsanın İçindeki Siyasallık ve Bunun Temsil Formu Anayasa	83
(2) Polisin Coğrafi Büyüklüğü	83
i. Polisin Coğrafi Büyüklüğü ile Dostluk Bağı ve Siyasal Birlik Arasındaki İlişki.....	83
ii. Polisin Coğrafi Büyüklüğü ile Düşmanları Belirleme ve Siyasal Karar Alabilme Yetisi Arasındaki İlişki	84
(3) Siyasal Olan Polisin Sınırında Belirginleşir	85
i. Polisin Sınırları İçinde Dostluğa Dayanan Ortak Fayda	85
ii. Polisin Sınırları Dışındaki Düşmanlara Karşı Ortak Fayda	87
4. Aristoteles Felsefesinde Siyasal Anayasa	89
a. Devlet(Polis)i Kuran Anayasa(Politeia)dır	89
(1) Anayasanın Siyasal Anlamı.....	91

(2) Her Yerde Farklı Anayasa.....	92
b. Anayasalar (Rejimler) Tasnifi.....	93
(1) Aristoteles’in Doğru-İdeal Anayasalar Tasnifinin Amacı ..	93
(2) Aristoteles’in Doğru ve Bozulmuş Anayasaları	94
i. Doğru Anayasalar: Krallık, Aristokrasi, Politeia.....	94
ii. Bozulmuş Anayasalar: Tiranlık, Oligarşi, Demokrasi ..	95
iii. Aristoteles’in Demokrasi Karşıtlığı.....	96
c. Siyasal Anayasa (Politeia).....	97
(1) Siyasal Anayasanın Amacı.....	97
(2) Aristoteles’in En İyi Anayasa Olarak Gördüğü Politeianın Türkçeye “Siyasal Anayasa” Olarak İsabetli Çevirisi	100
i. Tek Gerçek Anayasa, Politeiadır	100
ii. Anayasa (Politeia) Doğası Gereği “Siyasal”dır.....	103
iii. Anayasayı (Politeia) ve Konsensüsü Korumak: Ostrasizm	105
(3) Aristoteles’in Politeiasından Hareketle Bir “Siyaset” Tanımı.....	106
C. Değerlendirme	109

İKİNCİ BÖLÜM

CARL SCHMITT FELSEFESİNDE SİYASAL KAVRAMI

A. Carl Schmitt’in Siyaset Felsefesine Giriş.....	113
B. Carl Schmitt’in Öncüleri	117
1. Niccolo Machiavelli	119
a. Yaşadığı Ortamın Machiavelli Felsefesine Etkisi.....	120
b. Machiavelli’de “İstisna Hâli”	121
c. Siyasal Olana Özerk Bir Alan Tanımlamak	123
(1) Machiavelli’nin Siyasal Gerçekçiliği	124

(2) Machiavelli, Makyavelist mi?	126
2. Jean Bodin.....	127
a. Bodin’de Egemenlik.....	128
(1) Egemenliğin Mutlaklığı.....	133
(2) Egemenliğin Sürekliliği	135
(3) Egemenliğin Bölünmezliği	138
(4) Egemenliğin Gökemi: Savaş İlan Etmek-Barış Yapmak .	140
b. Bodin’de “İstisna Hâli”	142
3. Thomas Hobbes	144
a. Leviathan’da Egemenlik	146
(1) Devlete Hayat Veren Ruh	146
(2) Egemenlik ve Kararcılık (Desizyonizm).....	149
b. Leviathan’ın Schmitt Felsefesine Etkisi	152
(1) Devlet: “En Duygusuz Canavar”	153
(2) Dünyevi ve Siyasal Olana Uyum Sağlayan	153
c. Merkeze “Düşman”ı ve “Korku”yu Koyan “Güvenlik” Düşüncesi	155
4. Jean-Jacques Rousseau	158
a. “Egemenin Dışındaki Her Şey Düşmandır”	159
b. Rousseau’da Homojenlik.....	160
c. Rousseau’da Doğrudan Demokrasi–Siyasal Karar- Sorumluluk.....	163
d. Rousseau’nun Toplum Sözleşmesinde Diktatörlük	164
C. Carl Schmitt ve Siyasal Kavramı	166
1. Schmitt Felsefesinde “Siyasal” Kavramı.....	166
a. Siyasal Olan Kamusal Bir “İlişki”dir	168
(1) Devletler Dünyasında Çoğulculuk (Pluriversum- Pluriverse).....	169
i. Siyasal Olan, Devlet ile Uluslararası İlişkiler Arasındaki Bağlantıda Belirginleşir.....	171

ii. Vestfalyan (Westphalian) Devlet: Siyasal Olanın En Başarılı ve İstikrarlı Görünümü	171
(2) İnsanlık, Siyasal Bir Kavram Değildir	172
b. Siyasal Kavramının Ölçütü: Dost-Düşman Ayrımı	175
(1) Siyasal Kavramının Ayrımını Diğer Alanlardan Ayırmak	177
i. Etik Alanındaki Nihai Ayrım: İyi ve Kötü	179
ii. Estetik Alanındaki Nihai Ayrım: Güzel ve Çirkin	180
iii. Ekonomi Alanındaki Nihai Ayrım: Kârlı ve Kâr Getirmeyen	182
(2) “Siyasal Olan Siyasal Olan İçindir”	183
(3) Siyasal Dostluk: Anayasal “Homojenlik”	185
(4) Siyasal Düşmanın Kıstası: Ölebilme, Öldürebilme	188
(5) Siyasal Olanın En Somut Hâli: Savaş	190
i. Kararcılık (Desizyonizm) - Savaş İlişkisi	195
ii. Siyasal Birliği Kapsayabilen ve Harekete Geçirebilen Güç-Savaş İlişkisi	197
c. Siyasal Kavramının Devletin hem İçi hem de Dışıyla İlişkisi	198
2. Egemenlik ve İstisna Hâli: “Egemen, İstisna Hâline Karar Verendir”	203
a. Egemen	205
b. İstisna Hâli	206
c. Karar	209
D. Değerlendirme	211

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİYASAL KAVRAMI PERSPEKTİFİNDEN CARL SCHMITT’İN ANAYASA TEORİSİ

A. Carl Schmitt’in Anayasa Teorisi	213
1. Schmitt’in Anayasa Teorisini Doğuran Somut Koşullar	213
a. Siyasal Olmayan İşlevsiz Bir Anayasa: Weimar Anayasası	213

(1) Antidemokratik Bir Güvensizlik Örneği	216
(2) Siyasal Birliği ve Homojenliği Sağlayamayan Başarısız Bir Anayasa	218
(3) İç Düşmanı ve Heterojenliği Yok Edemeyen Bir Anayasa.....	220
(4) Siyasal Birliğin Ortak Çıkarı Yerine Birbiriyle Yarışan Özel Çıkarlar	221
i. Salt Oyunun Kuralları Olarak “Fair Play” Anayasa ...	222
ii. Burjuvaziyi Devlete Karşı Koruma Mekanizması Olarak Anayasa	224
b. Schmitt, Weimar Anayasası’nı Ortadan Kaldırmayı mı yoksa Ayakta Tutmayı mı Amaçlamaktadır?.....	224
2. Siyasal Anayasa	230
a. Anayasa, Her Şeyden Önce Halkın Siyasal Birliğidir	233
b. Siyasal Bir “Karar” Olarak Anayasa.....	235
(1) Schmitt’in Siyasal Varoluşçuluğu (Political Existentialism)	237
(2) Anayasa (Constitution) ve Anayasa Hukuku (Constitutional Law) Ayrımı.....	240
(3) Asli Kurucu İktidar: Siyasal, Tali Kurucu İktidar: Hukuksal	241
c. Schmitt’e göre Siyasal Eşitlik ve Siyasal Demokrasi	246
(1) Demokrasi: “Yöneten ile Yönetilenin Özdeşliği”	246
i. Siyasal Eşitliğin Temel Gereği Olan Homojenliğin Sağlanması.....	252
ii. Yeni Kurulan “Türkiye Cumhuriyeti”: Homojenlik Bakımından Schmittyen “Modern Demokrasi”nin Bir Örneği	254
iii. Temsili Hükümet ve Parlamentarizm, Karma Anayasadır.....	256
(2) Demosa Ait Olan Eşitlerle Demosa Ait Olmayan Eşitsizlerin Siyasal Ayrımı: “Her Türlü Eşitliğe Anlam Kazandıran Olası Bir Eşitsizlik Boyutudur”	258

i. “Düşman, Bir Figür Olarak Kendi Sorumuzdur”	261
ii. Devletin Ruhu Olarak Anayasa	263
d. Siyasal Anayasanın Temel Amacı: Siyasal Dostluk.....	263
(1) Mutlak Anayasa-Pozitif Anayasa	264
(2) Siyasal Birliğin Üyesi Olarak Halk	266
i. Siyasal ve Demokratik Bir İnsan Olarak Vatandaş	267
ii. Bireysel ve Özel Bir İnsan Olarak Vatandaş	267
iii. Siyasal Birliğin Değil Heterojenliğin Temsil Yeri: Parlamento	268
iv. Eşitlik ve Özgürlük Geriliminde Eşitliği Savunmak..	269
e. Siyasal Anayasa ve İstisna Hâli.....	274
B. Schmitt’te Anayasa Koruyuculuğu.....	277
1. Kelsen’in “Hukuksal Pozitivizm”ine Karşı Schmitt’in “Siyasal Demokrasi”si ve “Siyasal Anayasa”sı	277
2. Anayasal Uyuşmazlıklar Hukuksal Değil Siyasaldır	279
3. Siyasal Olan Anayasayı Bir Hukuk Makamının Koruması: Yargısal Aktivizm (Judicial Activism).....	281
4. Anayasanın Koruyucusu Olarak Devlet Başkanı	282
C. Değerlendirme.....	284
SONUÇ	287
KAYNAKÇA.....	295